

Međunarodni znanstveni skup: *Urbar Pazinske knežije 1571. – 2021.*, Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 13. – 14. listopada 2021.

Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, Grada Pazina i Istarske županije, Državni arhiv u Pazinu organizirao je i ugostio dvodnevni Međunarodni znanstveni skup *Urbar Pazinske knežije 1571. – 2021.* Organizacijski odbor skupa činili su Mirela Mrak Kliman, Biserka Budicin, Maja Milovan, Sebastijan Legović i doc. dr. sc. Elvis Orbančić.

Prvi dan skupa bio je rezerviran za predavanja, dok je drugoga dana organiziran obilazak mjesta koja su nekada pripadala Pazinskoj knežiji. Isprva je bilo prijavljeno četrnaest izlagača, ali dvoje ih je iz osobnih i poslovnih razloga otkazalo nastup.

Skup je otvoren pozdravnim govorima Mirele Mrak Kliman, ravnateljice Državnoga arhiva u Pazinu, Josipa Šiklića, tajnika Čakavskoga sabora, Suzane Jašić, gradonačelnice Grada Pazina, i Vladimira Torbice, pročelnika Upravnoga odjela za kulturu i zavičajnost Istarske županije.

Uvodničar skupa bio je doc. dr. sc. Robert Kurelić te je svojim referatom »«Kuća Austrija» u 16. stoljeću – kontekst urbara iz 1571.« prikazao europski i regionalni politički i gospodarski kontekst prilika koje su utjecale na događaje u Istri, pa tako i na nastanak urbara iz 1571. U izlaganju se ponajviše osvrnuo na model vladavine Ferdinanda I. Habsburškog i promjene koje je uveo, posebice u administrativnom smislu.

Prvu je sesiju otvorio prof. dr. sc. Slaven Bertoša izlaganjem pod naslovom »Doprinos Danila Klена proučavanju istarskih urbara«. U svojem se izlaganju osvrnuo na povijesnu važnost urbara koje je u riječkom i venecijskom arhivu pronašao dr. sc. Danilo Klen. Usto, naglasio je istraživački doprinos Danila Klена hrvatskoj historiografiji.

U svojem izlaganju pod naslovom »Jezične značajke pazinskog urbara na talijanskom jeziku« mr. sc. Jakov Jelinčić osvrnuo se na jezične i stilske nedosljednosti urbara pisanoga talijanskim jezikom. Uz tadašnji standardni talijanski jezik, uočio je i primjerima potkrijepio pojavljivanje izraza i formulacija karakterističnih za neke talijanske dijalekte, primjerice, venetski.

Sanja Šetić u izlaganju pod naslovom »Urbar Pazinske knežije, kodeks iz 1571. godine i vodeni znaci« iznijela je tehničke podatke o samom urbaru, stanju u kojem se nalazi, na koji je način uvezan, od kojeg je materijala i sl. Određenu je pozornost tijekom izlaganja posvetila vodenim znacima otisnutima na pojedinim stranicama te je utvrdila kako je riječ o šest različitih znakova. Prema njihovu izgledu i formi utvrdila je kako je papirnata podloga proizvedena u mlinovima doline Toscolano u blizini Brescie.

Denis Visintin nije bio u mogućnosti prisustvovati skupu te je svoje izlaganje pod naslovom »La Contea di Pisino nel XVI secolo: aspetti economici e sociali« dostavio u pisanom obliku. Izlaganje o društveno-ekonomskim prilikama na području Pazinske knežije tijekom 16. stoljeća pročitala je Stefanija Načinović Licul, zaposlenica Državnoga arhiva u Pazinu. Time je završen prvi dio jutarnje sesije.

Nakon kratke stanke započeo je drugi dio sesije, koji je izlaganjem naslovljenim »Urbari Pazinske grofovije u kontekstu reformi urbara zemaljskoknežjih posjeda u austrijskim nasljednim zemljama od kraja 15. do prve četvrtine 17. stoljeća« otvorila mr. sc. Daniela Juričić Čargo. Autorica je u svojem izlaganju govorila o reformi i obnovi urbara radi potrebe reguliranja prihoda kneževskih posjeda te je navela kako su u te urbare unošeni revidirani podaci o promjenama imovinskoga stanja, o povećanju podavanja i novim poreznim obvezama. Usto, govorila je i o načinu na koji su reforme urbara provedene u navedenom razdoblju i koji je bio njihov značaj.

U izlaganju naslovljenom »Pravna narav i status urbarijalnih tekstova za Pazinsku knežiju nastalih od 1498. do 1597. godine« prof. dr. sc. Ivan Milotić govorio je o pravnim značajkama urbarijalnih tekstova s područja Pazinske knežije u razdoblju 15. i 16. stoljeća. Usto, osvrnuo se i na povijesno-pravni značaj tih tekstova, kao i na sam sadržaj i njihovu funkciju.

Prvu je sesiju zaključio prof. dr. sc. Željko Bartulović izlaganjem pod naslovom »Pravni aspekti urbarijalnih propisa (primjer Rijeke, Vinodola i Čabra)«. Prof. Bartulović u pravnom je smislu definirao što su zapravo urbari, zaključivši kako su to ugovori koji su regulirali odnose između feudalaca i kmetova na vlastelinstvima u razdoblju od 13. stoljeća do 1848. godine. Govorio je i o različitim vrstama urbara te je svoje izlaganje obogatio primjerima s područja Primorsko-goranske županije. Time je zaokružen pravni značaj urbara, kao pravnih akata.

Nakon stanke za ručak započela je s radom druga, popodnevna sesija. S obzirom na to da je prof. dr. sc. Mirela Altić bila spriječena i nije bila u mogućnosti prisustvovati skupu, popodnevnu je sesiju otvorila dr. sc. Ivona Orlić izlaganjem »Urbar Pazinske knežije kao podsjetnik na tradicijski značaj šuma u Istri«. U izlaganju je govorila o važnosti šuma, oblicima vlasništva nad šumama, načinu gospodarenja šumom te istarskim tradicijskim vjerovanjima vezanima uz šume. Osvrnula se također i na djelatnosti, zanimanja povezana s izradom drvenih predmeta, ukrasnih, ali i onih iz svakodnevne uporabe.

Mojca Horvat iz Pokrajinskoga arhiva Maribor održala je izlaganje o temi »Šentpavelski urbarji v Pokrajinskem arhivu Maribor«. Tijekom izlaganja osvrnula se na tehničke karakteristike urbara samostana svetoga Pavla. Urbari se čuvaju u Pokrajinskom arhivu u Mariboru, unutar fonda SI-PAM/1851 Gospoščina Fala.

Radenko Sloković tijekom izlaganja naslovljenoga »Dekonstrukcija Pazina 1817., 1804., 1780 i 1770« iznio je vrlo detaljne podatke o zgradama koje su u navedenim razdobljima postojale u Pazinu. Osim privatnih zgrada i obitelji koje su u njima živjele, otkrio je gdje su se nalazile i javne zgrade, kao što su prva škola, sirotište, vojarne, stražarnica, mesnica, kirurgija, slastičarnica i druge.

U drugom je dijelu popodnevne sesije prvi izlagao Marino Martinčević »Desetine u pazinskom urbaru 1578. godine«. Tijekom izlaganja osvrnuo se na desetinska davanja na području Pazinske knežije. Navodio je karakteristike i razlike između pojedinih mjesta, u smislu prikupljanja desetine od poljoprivrednih proizvoda te distribucije desetine između civilnih vlasti i Crkve.

Drugo je izlaganje trebao održati Ivan Fras, ali zbog privatnih i poslovnih obveza nije bio u mogućnosti prisustvovati skupu.

Posljednje je izlaganje na skupu trebala održati dr. sc. Andreja Dragojević, ali nije bila u mogućnosti osobno prisustvovati, tako da je svoje izlaganje poslala u zvučnom i video formatu. U izlaganju pod naslovom »Tekstilna presvlaka matrikule bratovštine sv. Barbare iz 16. st. iz Šibenske biskupije« prisutnima je predstavila tehničke značajke matrikule, kao što su vrste materijala od kojih je napravljena. Također je uz povijesni značaj naglasila i umjetnički značaj matrikule, s obzirom na to da je na njoj radio poznati šibenski zlatar i graver Horacije Fortezza.

Što se tiče same rasprave i zaključaka predviđenih za kraj skupa, treba napomenuti da su sudionici skupa gotovo nakon svakog izlaganja iznosili svoja mišljenja, saznanja i sl.

Drugoga je dana skupa organiziran izlet za sudionike, pod nazivom »Putovima kaštela Pazinske knežije«. Sudionici su tom prilikom obišli Pazinski kaštel, mjesta Possert, Belaj i Cerovlje, gdje im je bio organiziran ručak, čime je završen formalni dio ovoga dvodnevnog skupa.

Vedran Dukovski